

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

G. 17085⁴

G/1085⁴

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

900000175381

Digitized by Google

617085

2

ZÈDE-LEER

der Oproerige

OF

KORT BEGRYP VAN DE LEERING

DER

REVOLUTIE-MAEKERS.

UYT HET FRANSCH OVERGEZET.

Drukkery van J.-J.-N. LEDOUX, tot Luyk.

Julius 1834.

VOORREDE.

Hic os , hic oculos, auresque aperite , rebelles !
Discite supremi dogmata sacra patris.

Dit boekskén , eenvoudig en zonder pracht , ontdékt en légt uyt de listige middelen die de oproerige gebruyken , om de ongeleerde tot dwaling , en voorders tot de ongelukken eener omwenteling of revolutie te brengen.

Elk een zal daer zékere passagien in vinden , díe hem zullen doen gedenken de verleyderyen die de booswichten by hem gepoogt hebben , op de ongelukkige tyden die wy beleéven.

Maer het is nog byzonderlyker toegeschikt om de goeder trouwige catholyke te onderwyzen , aen welke men leert dat god met de oproerige iet gemeyns heeft , en dat zyne voorzienigheyd in hunne baldaedige feesten deel neemt.

Die de welke zich daer van hebben belast , hebben hunne spreekzinnen in plaets van die van het heylig evangelie gestelt , en hunne eyge leering vervoordert in plaets van de leering der heylige kerk.

Gregorius den XVI , heeft de oproerige leerstukken van deéze nieuwe secte plegtig gedoemd.

Maer ongelukkiglyk ! zy houden met dog zoo groote hardnekkigheyd hunne werken der duysternissen voor goed en bondig , zig de vonnissen van den Heyligen vader geenzins aantrekkende.

« God heeft de opperhoofden der oproerige met eene nieuwe verblindheyd geslaegen , zegt den paus.

Deéze opperhoofden zyn alleen waerlyk pligtig , vermits zy het volk door listige leeringen hebben bedrogen , en zig nog moeyte geéven om het zelve in den weg der doolingen te behouden , en alzoo die , dewelke nu door den tyd onderrigt zyn , te beletten van tot den weg der waerheyd ,

der rechtveêrdighejd , der deugd en der gods-
dienst , waer van de angelukkige tyds omstandig-
heden hen verwyderd hadden , wéder te keeren

Aenziende de hardnekkighejd van de voor-
naemste der oproerige , spreekt den paus hen
met droefhejd aen , in den persoon van den aertsbis-
schop van Toulouse, in Vrankryk, op den 8 mey 1833.

« Deêze zoo zoete hoop (*van eene volkomene
onderwerping der aenhangers van de gedoemde doo-
lingen*) , zegt den Paus , had onze ziel , verschrikt
zynde over het gevaer dat den gods-dienst in
deêze uysterste moeyelykheden des tyds loopt ,
verkwikt ; maer het geéne men héden nog onder
het volk verspreyd , werpt ons op een nieuw in
de grootste droefhejd. »

Christene menschen , laet ons eyndelyk de oogen
openen , en zien tot wat ongelukken de revolutien
ons brengen ! Het evangelie van den gezalfden
zaligmaeker word vervalscht, de leering der heylige
kerk miskent , den gods-dienst onweêrdig ver-
smaed , en de stem zyner bedienaers misagt ; zy
zelve dienen dagelyks tot haet en smaed ! zulk
is het onvermydelyk gevolg van deêze ongelukkige
tyden , nu alle de banden van de saemen-leéving ,

ontbonden en tien-mael gebroken zyn ; nu men in het openbaer grond-régels verspreyd , waer door alle koninglyke troonen om worden geworpen ; nu de oproer-maekers opentlyk het vlag van revolt opheffen ; nu de kinderen het gezag hunner ouders miskennen ; nu de onderdaenen de pligten van onderwerping en getrouwigheyd , die zy aen hunne overste schuldig zyn , zoo schandelyk vergeëten.

De broederlyke liefde verdwynt ongevoeliglyk van deéze aerde : de menschen haeten en betwisten zich , en wanneer men geen andere middelen by der hand heeft om zyne tégenparty te overwinden , dan neemt men zynen toevlugt tot den agterklap en de lastering.

Men ziet van alle kanten niets dan haet en nyd , tweedragt en vyandschap , onrechtveêrdigheyd en boosheyd ! men hoort niet meer spreëken als van vegten en moorden. Zoódanig is den ongelukkigen staet waer in de overstromende revolutien veële landschappen , en onder andere het ons , geworpen hebben. Het gevaer hangt nog altoos over ons hoofd ! Het monster van revolt dreygt nog altyd geheel Europa te verwoesten !

Het beroemt zich van zyne vernielingen in alle landschappen , en het verderf en den ondergang by alle volkeren te brengen , zeggende : *ik zal my niet stil houden , voor eer ik op de uysterste grenzen des wêrelds zy.*

Gregorius den XVI , het opperhoofd van geheel het christendom , schroomt als hy aenschouwt het gevaer welk het waer geloof loopt : hy begrypt bétér als imand hoe den inlandschen oorlog , die de troonen om verre smyt , ook den gods-dienst , ten minsten voor het tégenwoordig geslagt , te niet doet.

Den Heyligen vader van deéze waarheyd overtuigt zynde , zegt aen den aertsbisschop van Toulouse : wy gevoelen wel dat wy byzonder verplicht zyn alle onze kragten toe te eygenen aen die zaeken , waer het welzyn der geheele kerk blood-gesteld is. »

Catholyke , het oogwit het welk den Paus zich voorsteld , is aen geen twyffel onderworpen ; hy die ook souvereyn der roomeynsche straeten is , leent de hand aen de andere potentiaeten om het monster der revolutie te bevegten en te verpletteren , het welk de verwoestering reeds in zyne

staeten heeft gebragt, en hetwelk nog dagelyks zyn gezag drygt te ondermynen. Den tyd dringt; het verschil zal wel haest uytgemaekt zyn : laeten wy ons alle met het opperhoofd der heglige Kerk vervoegen ; laet ons met hem méde werken om de wettige staeten te verdédigen.

Maer laeten wy ons wel wagten van te doen gelyk de onwaere catholyke , die hunne eerbied verkondigen voor den *Encycliken-Brief*, terwyl zy de doolingen , die door den zelven gedoemd zyn staende houden. Dit is een bespottelyk onderwerp , en anders niet dan de schynheyligheyd met het onrecht voegen.

Aen wat revolutie wy ook toehooren , wy verlaeten de leering van onzen zaligmaeker Jésus-Christus, wy scheyden onze zaak van die van den heden glorieus heerschende opperpriester, den paus van Roomen ; wy werken in de duysternissen terwyl hy in 't licht werkt ; wy doen het kwaed terwyl hy het goed doet.

Den oogenblik is gekomen van de gevolgen onzes gedrags ernstelyk naer te peyzen ; den tyd der passien is voorby ; de waerheyd toont zig aen ons met alle haer overtuigende magt ; wy kunnen 'er

aen niet meer missen, de rechtveêrdigheyd vraegt de wéderkomst van het wettig bestuer, terwyl de boosheyd verzoekt het aenhouden van de wanorder.

Zullen dan de eerlyke lieden nog langeren tyd enkele aenschouwers van den streyd blyven, terwyl de vyanden der borgerlyke saemen-leéving zig van alle kanten en op ménigvuldige wyzen beroeren? Wat ons aengaet, 't is onze pligt de doolingen, het onrecht, en de wanorder te bestryden, waer zy zich ook vertoonen. Het is geenzins in onze magt al het kwaed dat door hen geschied, te beletten; maer wy kunnen évenwel verminderen het getal van die onnoozele lieden de welke hen 'er door laeten bedriegen.

„ Het goed zaed zal altyd versmagt worden, by aldien men het onkruid niet uyt en roeyt, hetwelk den vyandlyken mensch daer tusschen heeft [gezaeyd, zegt nog Gregorius den XVI, te Roomen, den 5 april 1831. »

Dit is een aen alle goede catholyke gedaen beroep, opdat zy zich uyt alle hunne kragten zouden opstellen tégen de verspyding van die leeringen de welke door de vyanden der algemeyne rust sedert eenige jaeren gelcert en beleéden worden,

en de welke dienen tot ondergang der rykdommen en verderf der gods-dienst.

Dit werksken is niet anders dan een verhael der revolutionaire bedriegeryen, eene eenvoudige vertelling der daeden die onder de oogen van het volk zyn omgegaen, en waer van de droevige gedagtenis nog aen onze gemoederen tegenwoordig is.

Den schreyver deézes, grondiglyk bedroeft op het aenzien van zoo veel kwaed, dat de revolutie aen de religie en aen de goede zéden heeft gedaen en nog dagelyks doet, denkt goed te doen met het zelve aen de openbaere overwéging aen te bieden. Hy zoekt de verantwoordelykheyd zyns werks niet te ontloopen; zelfs is hy bereyd zich er over te beantwoorden aen alle en iedere die het recht zouden kunnen hebben hem des wégens te ondervraegen.

ZEDE-LEER

der Oproerige.

EERSTE LES.

*Van de elementen waer mede men eene revolutie
maakt.*

Vraag. Waer toe is nog goed dien die nergers
meer toe deugd?

Antwoord. Die nergers meer toe deugd, is dog
nog goed om eene revolutie te maeken.

V. Waerom is dien die nergers meer toe deugd,
nog goed om eene revolutie te maeken?

A. Omdat men, om eene revolutie te maeken,
de hoedanigheden van eerlyk man en goeden

christen niet noodig heeft ; hier toe is het genoeg de zelve niet te bezitten.

V. Wanneer men nergers toe goed is , kan men dan wel ergers toe deugen , zonder eene revolutie te maeken ?

A. Neén ; en de réden hier van is dat die nergers toe deugd , maer in eene revolutie ergers toe goed is.

V. Waerom die nergers toe deugd , is hy maer ergers toe goed in eene revolutie ?

A. Omdat men maer in eene revolutie de dwaesheid voor bekwaemheid , de misdaed voor deugd , de straetschendery voor vaderlandsliefde , en de moord voor kloekmoedigheyd houdt.

V. Waerom geschied dit alles maer in eene revolutie ?

A. Omdat het maer in eene revolutie is , dat men alles in eenen verkeerden zin neemt , en dat alles overregts gaet.

V. Waerom word in eene revolutie alles in eenen verkeerden zin genomen ?

A. Omdat eene revolutie eene verwoësting is van de borgerlyke saemen-leëving , waer door alle denkbeelden vervalscht worden , en alles verkeerd gaet.

TWEEDE LES.

Wat eene revolutie is.

V. Wat is eene omwenteling of revolutie ?

A. Eene revolutie is eenen opstand van die de welke nergers toe deugen , tégen hunnen vorst.

V. Welk zyn de onderscheydende merkteekens van eene revolutie ?

A. De wanorder , de plonderingen , de brandstigtingen en de moorderyen.

V. Wat voer mannen begeéven zich tot zulke werken ?

A. Dat zyn die , de welke niet deugen om iets anders te doen.

V. Welke menschen worden de slagtoffers van alle deéze buytensporigheden ?

A. Dat zyn de eerlyke lieden , en voor de voet die de welke aen hunnen vorst waeren getrouw gebleéven, als méde aenden eed die zy hem gezworen hadden.

V. Hoe veel soorten van revolutien zyn 'er ?

A. Daer is maer een soort van revolutien , ver-

mits zy alle in den grond het zelve character van wanorder en regeéringsloosheyd hebben. |

V. Zyn 'er dan geen goede revolutien ?

A. Neén ; want daer is niets goeds in de wanorder die door de revolutien voortgebracht, en onder de borgers verspreyd word.

V. Zyn 'er ook geen glorieuse revolutien ?

A. Geenzins ; want daer is niets glorieus in de plonderingen en moorderyen die zy voortbrengen.

DERDE LES.

Hoe men de revolt-leeringen Verspreyd.

V. Hoe verspreyden de Looswichten de revolt-leeringen ?

A. Eenen grooten middel voor hen is de drukkerij.

V. Hoe bedienen zy zich van de drukkerij ?

A. Zy tragten een groot getal journaelen te bekomen , die hunne revolt-leeringen voorhouden en verspreyden.

V. Maer de boere-menschen en werk-lieden leézen geen journaelen , wat doen [zy dan met die ?

A. Zy doen aen deéze \petitioneéren.

V. Wat is dat petitioneëren ?

A. Petitioneëren is eene gewoonte van aen de boere-lieden en aen het werk-volk een papier doen te teekenen dat zy niet verstaen.

V. Wat houdt dat papier in ?

A. Dat papier houdt in eene lange liste van bezwaernissen en misbruyken, die zy tot last van het gouvernement leggen.

V. Maer wat doen dan de hooswichten, zoo die misbruyken niet bestaen ?

A. Zy maeken dien onderscheyd niet, wel weëtzende dat de ongeleerde menschen al gelooven wat op het papier geschreeven staet.

V. Door wie doen zy zulk papier rond draegen, om het zelven door de boere-lieden laeten te teekenen ?

A. Zy gebruyken hier toe eenen man die gezag heeft in die gemeynte, welke zy tot het petitioneëren willen brengen.

V. Wat maeken zy wys aen dien man, die zy hier toe willen gebruyken ?

A. Zoo het eenen eerzugtigen is, dan zeggen zy hem dat het gouvernement groot onrecht doet aen zyne bekwaemheyd en zyne verdiensten, met hem de eerste plaets van 't land niet te vertrouwen; is hy eenen onnoozelen bloed, dan maeken

zy hem wys dat het geluk van het volk en van de religie van hem ongetwyffelt afhangt.

VIERDE LES.

Middelen om het volk te bedriegen.

V. Kan men eene revolutie maeken als men wilt?

A. Neén ; men moet hier toe het volk bereyden.

V. Wat doen de booswichten om het volk tot eene revolutie te bereyden?

A. Zy tragten voor al het volk te misnoegen en te verleyden.

V. Wat doen zy dan om het volk te misnoegen?

A. By aldien het volk catholyk is , en in zyne religie standvastig bleyft , dan maeken zy aen de menschen wys dat den vorst in voorneémen heeft van de religie te veranderen.

V. Hoe doen zy aen het volk gelooven , dat den koning eenen vyand van hunne religie is?

A. De religie heeft over al zeer naeste betrekkingen met de administratie van het borgerlyk gezag : is dat den koning de religie aen zyne eyge middelen overlaet , dan zeggen zy dat hy godloos

is ; en zoo hy zich met de religie ophoud , dan strooeyn zy uyt dat hy zich de rechten van de heylige kerk toeeygent.

V. Hoe gedraegen zy zich dan , wanneer den koning goed doet aen de religie ?

A. Dan zeggen zy dat den koning zulks uyt geveynstheyd doet , en met geheym zeer misprijzende voorneémen.

VYFDE LES.

Vervolg van de voorgaende.

.. Wat maeken de booswichten wys aen die de welke geen religie hebben , et die zy dus volgens door den voorgaenden middel niet kunnen bedriegen ?

A. Aen die maeken zy wys dat den koning eenen dwingeland is , als ook dat het volk verdrukt word en ongelukkig is.

V. Hoe doen zy gelooven dat het volk ongelukkig is ?

A. Zy zeggen en blyven zeggen dat het gouvernement slegte wetten draegt , dat het al te zwaere lasten ligt , waer door het volk verplettert

word , en dat het niets doet voor de industrie en koophandel.

V. En wat zeggen dan de booswichten als de eyge volks représentanten die wetten en lasten , toegestaen hebben?

A. Dan maeken zy aen het volk wys dat het gouvernement de représentanten omgekogt heeft.

V. Wat zeggen zy als het gouvernement zich met de industrie en den koophandel bezig houdt?

A. Dan houden zy staende dat het gouvernement privilégien toestaet aen de hooge industrie, terwyl den leegen koophandel en de land-bouwing vergaen.

V. Maer wat zeggen zy dan eyndelyk , wanneer het gouvernement zich bezig houdt met de land-bouwing , en alzoo de rykdommen op het plat land verspreyd?

A. Dan zeggen zy gestadiglyk dat het gouvernement den prys der graenen te hoog opheft , en alzoo de arme menschen van honger doet sterven.

ZESDE LES.

Andere middeelen waer door men het volk bedriegt.

V. Zyn 'er geen andere middelen waer door men het volk nog bedriegt?

A. Daer zyn 'er nog ménigvuldige.

V. Welke zyn deéze middelen ?

A. Het publiek onderwijs , het lot der bedelaers , de wyze of forme van gouvernement.

V. Wat zeggen de booswichten, wanneer het gouvernement zich wynig met het lands onderwijs bemoeyt ?

A. Dan zeggen zy dat het gouvernement zich van de eerste zyner pligten niet kwyt , naerlaetende het volk te onderrigten, en het zelve in de wégen van rechtveêrdigheyd en deugraem leéven doen te wandelen.

V. Wat zeggen zy , als het gouvernement alle middelen inspant om het lands onderwijs wel in te rigten ?

A. Dan zeggen zy dat het gouvernement zich het volks onderwijs toeeygent , en zyn voordeel 'er uyt trekt om alzoo met meerder zékerheyd tot zyn oogmerk te geraeken.

V. Wat zeggen de booswichten , wanneer het gouvernement zich niet zeer bezig houd met het groot getal der armen die zich in alle landen bevinden ?

A. Dan maeken zy het uyt voor een menschhaetende gouvernement , dat ongevoelig is aen de ongelukken der behoeftige.

V. Wat zeggen zy tégen een gouvernement het welk colonien en bedelaers-huizen inrigt ?

A. Zy zeggen dat die instellingen slegt ingerigt zyn et slegt gerégeért worden ; en dat daerenboven het gouvernement het recht niet heeft van de bedelaers van hunne vryheyd te berooven , alleen uyt réden dat zy arm en ongelukkig zyn.

ZÉVENSTE LES.

Van de forme van gouvernement.

V. Wat regeérings-wyze of forme van gouvernement voegt zich het beste om eene revolutie te maeken ?

A. Alle formen van gouvernement voegen zich hier toe , nogtans de eene meer , de andere minder.

V. Wat forme van gouvernement vraegen de booswichten ?

A. Zy vraegen volgens hun goeddunken die forme van gouvernement die by het volk dat zy willen revolutioneëren , niet in voegen is.

V. In wat geval vraegen zy eene constitutie ?

A. Zy vraegen eene constitutie , wanneer in het

land dat zy zoeken te revolutioneëren , nog geen constitutie is.

V. Wat zeggen de booswichten al tégen een gouvernement dat niet constitutioneél is ?

A. Zy zeggen dat het volk slaef is , en het gouvernement dwingeland , alwaer zulk het beste gouvernement van de wéreld.

V. Wat vraegen zy , wanneer het gouvernement reeds constitutioneél is ?

A. Dan vraegen zy den *jury* , en de responsabilityt der ministers.

ACHTSTE LES.

Vervolg van de voorgaende.

V. Wat is den Jury ?

A. Den Jury is eene gewoonte van de pligtige doen te oordeelen door die de welke de wetten niet kennen , nog gewoon zyn de daeden te weégen of weérdeëren.

V. Waer toe dient deéze dwaesheyd ?

A. Deéze dwaesheyd dient om eene volkome ongestraftheyd te verzékeren aen die de welke werken om eene revolutie te maeken.

V. Wat is de responsibilityt der ministers?

A. De responsibilityt der ministers is eene gewoonte van te zeggen dat den koning eenen minister in de keel heeft, zoo dikwils als hy spreekt; en dat hy de hand van zynen knecht ontleent, iederen keer dat hy eenen act onderteekend.

V. Waer toe dient die geveynsdheyd deézer tyden?

A. Die geveynsdheyd dient om een gouvernement zyn gezag doen te verliezen, en alzoo het volk tot eene revolutie te bereyden.

V. Hoe maekt men dan révolutien met de responsibilityt der ministers?

A. Met den publieken haet tegen de ministers op te wekken, en den koning van koppigheyd te betigten omdat hy van ministers niet wilt veranderen.

V. En wat zeggen de booswichten als den koning van ministers verandert?

A. Dan geéven zy zich éven nog niet onder; maer dan zeggen zy dat zy niets tégen de personen hebben, dog wel, tégen de regeéringswyze, en dat deéze altyd de zelfste is, te weeten, verdrukkende voor het volk.

NĒGENSTE LES.

Beloften die men aen het volk doet.

V. Wat belooven de booswichten voor eerst aen het volk ?

A. Zy belooven voor eerst dat het volk geen contributien meer zal betaelen , als ook dat de kinderen niet meer zullen moeten soldaet worden.

V. Wat belooven zy nog al ?

A. Dat wy voortaan zullen vry zyn van des konings verdrukkende jok , en dat wy een volk op ons eygen zullen uytmaeken , en onafhangkelyk zyn.

V. Waer toe heeft de onafhangkelykheyd die de revolutie ons heeft bygebragt , aen ons , Belgen , gedient ?

A. Zy heeft ons gedient tot vernieting van onze industrie en onzen koophandel ; zy heeft ons de helft van ons koningryk doen verliezen ; en zy heeft onze sterkte , als natie , tot niets gebragt.

V. Hoe heeft dan die onafhangkelykheyd onze industrie en onzen koophandel te niet gedaen ?

A. Zy heeft onze industrie en onzen koophandel

vernietigt, met ons van Holland af te Scheyden , alwaer wy alle onze producten en koopwaeren gingen verkoopen.

V. Konnen wy dan onze producten en waeren in Vrankryk niet verkoopen ?

A. De zelve producten en waeren die in ons land zyn , heeft Vrankryk ook in overvloed ; dus volgens is het niet te verwonderen dat onze waeren en producten aldaer verboden worden , gelyk de Franschen in der daed doen , om hunnen eygen koophandel niet te hinderen.

V. Hoe heeft dan onze onafhangkelykheyd onze lands magt te niet gedaen ?

A. Met ons de Noord-provincien af te neemen , die alleen door hun gelegendheyd eene groote militaire sterkte hebben : met ons te berooven van de forteressen van Noord-Brabant , als méde van die van Venloo , Maestricht en Luxembourg ; en met ons de hollandsche marine te doen verliezen , die beschikt was om ons langs den zee-kant te verdedigen.

V. Tot voordeel van wie zeggen de booswichten dat zy werken , als zy eene revolutie maeken ?

A. Zy zeggen dat zy werken voor het algemeyn best ; uyt enkele liefde voor het vaderland en geenzins tot hun eygen voordeel.

V. Verbinden zy zich niet , met zulke beloften te doen, om geen toekomstige plaatsen aan te neemen , als de revolutie gemaakt is ?

A. Geenzins; want ter bekwaemen tyd vinden zy réden om die plaatsen aan te neemen en te behouden.

V. Wat réden geéven dan de hooswichten om laeter de plaatsen aan te neemen , die zy in het begin gewygart hadden ?

A. Zy strooyen uyt dat zy die plaatsen aenneemen uyt liefde voor het vaderland , het welk hunnen dienst noodig heeft , en omdat 'er geen andere personen zyn , bekwaem om de zelve te bedienen.

TIENDE LES.

De Bewerking.

V. Is het genoeg aan de hooswichten alle deéze revolt-leeringen te gelooven ?

A. Neén; het is hen niet genoeg de zelve te gelooven ; zy doen ze daerenboven nog in 't werk stellen.

A. Alle middelen zyn hen goed , als zy maer tot hun eynde komen.

V. Waerom zyn hen alle middelen goed om een revolutie te maeken ?

A. Omdat het eynde , te wéeten de revolutie de middelen légitimeért.

V. Zyn dan de revolutien goed ?

A. Ja , de revolutien zyn goed.... te wéeten voor die de zelve maeken.

V. Waerom zyn dan de revolutien goed voor die de zelve maeken ?

A. Omdat men in revolutie-tyd ongestraft steélt , plondert , brand en moord.

V. Konnen die de welke nergers meer toe goed zyn , nog wel iet worden zonder eene revolutie te maeken ?

A. Neén ; dit is onmogelyk.

V. En waerom is dit onmogelyk ?

A. Omdat die de welke nergers toe goed zyn , niet deugen , dan wanneer die de welke ergers toe goed zyn , niets te zeggen hebben.

ELFSTE LES.

Gelégentheyd om eene revolutie te onderneemen.

V. Wanneer beginnen de booswichten eene revolutie ?

A. Zoo haest als het volk daer toe genoeg bereyd gemaakt is.

V. Welken is den oogenblik die zy waerneemen om eene revolutie te beginnen ?

A. Zy komen overeen met die de welke nergers toe deugen , van zich te bevinden op eene plaets waar grooten toeloop van volk is , by voorbeeld 's savonds laet , op het eynde van een spektakel.

V. Wat doen de booswichten dan aldaer ?

A. Zy schreeuwen luyder stemme : *af , de ministers ! af , den dwingeland !*

V. Wat doen zy hier naer ?

A. Zy roepen het gepuffel byeen , en schreeuwen luyder stemme : *plonderen ! plonderen !* gelyk zy te Brussel gedaen hebben in de maend augustus 1830.

V. Wat doen zy , terwyl men plondert ?

A. Zy doen de dikke meubelen in stukken slaen , en de objecten die van weérde zyn door de plonderaers wegdraegen , om hen in deéze schoone werken moed te geéven.

V. En wat doen de booswichten als de eerlyke lieden zich tégen deéze roovery willen opstellen.

A. Dan doen zy ze ook plonderen.

V. Is het eenen goeden middel van in tyd van revolutie de eerlyke lieden doen te plonderen , om hen doen te zwygen ?

A. Dit is eenen zeer goeden middel ; hy is in verscheyde gelégentheden aen de booswichten zeer profytig geweest.

V. Maer zegt men in zulk geval niet dat het de vreeze is die de eerlyke lieden belet te spreéken ?

A. Zy antwoorden hier op dat de eerlyke lieden nooyt zoo vry geweest zyn ; maer dat het volk tot vraek opgewekt is door zyne liefde voor het vaderland , en door den haet die men voed tegen het voorgaende gouvernement.

TWAELFSTE LES.

Gevolgen van eene revolutie.

V. Waer toe brengen ons de revolutien ?

A. De revolutien brengen ons tot de ongodsdienstigheyd, de onzédigheyd en tot alle andere ongelukken.

V. Hoé brengen de revolutien ons tot de ongodsdienstigheyd ?

A. Met ons , in het midden der wanorder en der heerschloosheyd , die uyt de revolutien voort-

komen , god en zynen heyligen dienst doen te vergeéten .

V. Op wat manier lyd de religie nog van de revolutionaire Wanorder ?

A. De religie lyd nog hier door , dat de revolutionaire wanorder het volk wel haest tot versmaeding der dienaers van den gods-dienst brengt ; want de geéne die tégen de wéreldsche magt opstaen , kunnen onmogelyk geen groote eerbied hebben voor de goddelyke magt , uyt welke de wéreldsche uytspruyt.

V. Hoe brengen de revolutien ons tot de onzédigheyd ?

A. Zy brengen ons tot de onzédigheyd , met in het midden der huysgezinnen te verspreyden , de wanorder , de tweedragt , de oneenigheyd , den haet , de vraek-zugt , en alle andere grouweldaeden die den mensch bereyd is te doen , zoo haest hy van de genaede gods berooft is , en door de kwaede driefsten gedréven word.

V. Maer is het dan niet geoorlofd revolutien te maeken ter eere gods en tot nut der heylige kerk ?

A. Dan zou men de religie in de herten der menschen te niet doen , onder voorwendsel van de zelve nuttig te zyn ; en den almogenden god lasteren in plaets van hem te eeren.

DE RTIENDE LES.

Vervolg der voorgaende.

V. Op wat manier brengen de revolution de volkeren tot hun ongeluk ?

A. Dit doen de revolution, met het goed order der borgerlyke saemen-leéving om te smyten ; met de industrie en koophandel te niet te doen ; en met het publiek crediet te vernietigen.

V. Hoe smyten de revolution de borgerlyke saemen-leéving om ?

A. Dit doen zy , met door het volk doen te miskennen de wetten en het recht, en met de grond-régels van eene *vryheyd in alles en voor alle man* te verspreyden.

V. Wat is de vryheyd in alles en voor alle man ?

A. Die vryheyd is eenen grond-régel die de oproe-rige in groote eer hebben , en kragtens welken zy aen de boosaerdige toestaen van zoo veel kwaed te doen als zy kunnen.

V. En aen wat grond-régel houden zich de eerlyke lieden ?

A. De eerlyke lieden vraegen het goed order

in alles en voor alle man ; en deézen grond-régl is regt tégenstreydig aen dien der oproerige.

V. Hoe doen de revolutien de industrie te niet ?

A. Met de fabrikanten te beletten van te werken , of hunne koop-waeren in de vremde landen gaen te verkoopen.

V. Maer den kleynen koophandel gaet dog zéker altyd zynen gang ?

A. In tyd van revolutie kan den kleynen koophandel niet bétér gaen als den grooten , mits den kleynen zyne magt en kragt uyt den grooten moet trekken.

V. Hoe doen de revolutien den koophandel te niet ?

A. Zy doen den koophandel te niet , mits de tyds onzékerheyd den schrik aen de kooplieden injaegt , en hen belet waeren te koopen ; en omdat de volkeren door hunne revolutien afgescheyden worden van de nabuerige volkeren , met de welke hunnen koophandel geen plaets meer kan hebben.

V. Verminderen dan de revolutien de publieke lasten niet ?

A. In tégendeel , de revolutien vermeederen de staets lasten op eene vervaerlyke wyze voor het volk.

V. Waerom worden dan de contributien vermeerderd door de revolutionen ?

A. De contributien worden vermeerderd , omdat men , boven de lands onkosten die het volk betaelen moet , nog te onderhouden heeft die de welke de revolutie maeken , dat is te zeggen , alle die van 't land die nergers toe dengen , en de vremdelingen die aengeloopen komen , omdat zy in hun eygen land niets te eeten hebben.

V. Hoe doen de revolutionen het publiek crediet vallen ?

A. Door de réden dat niemand betrouwen heeft in het dueren van een revolutionair gouvernement , welk dagelyks staet om te vallen.

V. Leeren de booswichten deéze waerheden aen het volk ?

A. Zy Wagten zich wel van deéze waerheden te leeren ; want dan zouden zy het volk tot geen revolutie meer kunnen brengen.

VEERTIENDE LES.

Voor wie eens revolutie goed is.

V. Zyn dan de revolutionen volstrekt voor niemand goed ?

A. Ja zéker ; zy zyn zeer goed voor de geéne die nergers toe goed zyn.

V. Wat zyn de revolutien dan weêrd aen de geéne die niets weêrd zyn ?

A. Deéze zyn hen goede ampten weêrd, en grooten loon.

V. Is het goed in revolutie-tyd ampten te bezitten ?

A. Ja, dit is zeer goed voor de oproerige , mits deéze ampten hen een gezag geéven , welk zy daer zonder nooyt zouden gehad hebben ; en deéze ampten bezorgen ook aen de booswichten den middel van die te kwellen die met hen voor de revolutie niet wilden te doen hebben.

V. Is het goed groote appointementen te hebben , en geld te winnen als men geen heêft ?

A. Ja , Zéker is het goed geld te winnen als men volstrekt geen heêft , mits , wanneer men nergers toe goed is , nog ergers toe deugd zoo men maer geld heêft.

V. Hoe veêl revolutien moeten de booswichten maeken geduerende hun leéven ?

A. Een is gènoeg.

V. Waerom hebben de booswichten maer eene revolutie noodig te maeken in hun leéven ?

A. Omdat eene revolutie gènoeg is om hun ryk te maeken.

V. Is het gemakkelyk eene revolutie te maeken?

A. Ja , zeer gemakkelyk , als men de waere middelen 'er toe maer gebruykt , en in het werk volherd.

V. En wat doen de booswichten als de oproerige onderneéming hen niet lukt?

A. Wanneer zy het eerste mael niet lukken , dan stellen zy hunne onderneéming uyt tot op eene andere tydstop.

V. Maer zy zyn nog niet zéker van den tweeden of derden keer te lukken?

A. Dit is éven veél , mits de booswichten 'er dog niets méde verliezen ; want die niets heeft , kan ook niets verliezen , en wanneer men nergers meer toe goed is , kan men dog niet onnuttiger worden.

VYFTIENDE LES.

Manier van eene revolutie te behouden.

Wat doen de booswichten om hunne revolutien te behouden ?

Zy gebruyken hier toe verscheyde middelen , het is veel moeyelyker eene revolutie te behouden , dan eene te maeken.

V. Waerom is het moeyelyker eene revolutie te behouden, als de zelve te maeken?

A. Omdat men het volk wel eens kan bedriegen, maer niet altyd. Voorders, de revolutien zyn niet gesteunt dan op de volks passien, die al lengskens verdwynen.

V. Hier uyt volgt dan dat den tyd de revolutien béter vernietigd dan de wapenen?

A. Deéze is eene groote waerheyd; maer de oproerige wagten zich wel van de zelve aan het volk, dat zy bedriegen, te leeren.

V. Wat middelen gebruyken dan de booswichten om eene revolutie te behouden?

A. Zy beschuldigen de getrouwe soldaeten van den wettigen koning, tégen den welken zy zich revolteéren, van alle de schelmstukken en grouwdaeden die 'er begaen worden, zelfs van de geéne die zy zelve bedryven.

V. Waerom handelen zy alzo?

A. Om het léger en alle die aen hunnen wettigen koning getrouw zyn gebleéven, aen het volk haetelyk te maeken.

V. Maer in dit alles is geene rechtveêrdigheyd te vinden?

A. De rechtveêrdigheyd word vergeéten in revolutie-tyd.

V. Wat doen de booswichten nog al om eene revolutie te behouden?

A. Zy tragten in het midden der wanorder een gouvernement op te regten.

V. Maer het is moeyelyk een gouvernement op te regten , ten tyde der revolutie?

A. Niet te min werken zy 'er aen , al maekten zy maer eenen scheyn van gouvernement.

V. Uyt wat réden doen zy dit ?

A. Zy doen dit uyt réden dat de eerlyke lieden de anarchie vreezen ; en dat zy zich te veél vyanden zouden maeken , zoo zy ten minsten niet scheynden geconstitueert te zyn.

ZESTIENDE LES.

Vervolg der voorgaende.

V. Maer wat zeggen de booswichten aen de catholyke die de revolutie niet beminnen , als tégenstreydig zynde aen het evangelie ?

A. Zy zeggen hen niet dat zy werken om eene revolutie te maeken.

V. Wat réden brengen zy dan by?

A. De booswichten zeggen aen de catholyke, dat hun voorneemen is de misbruyken , die het gouvernement begaet, te doen herstellen , en dat dit tot voordeel van de religie strekt.

V. Maer de catholyke , zoo wel als de andere , zullen de revolutie zien uythersten ?

A. Dan zeggen de booswichten dat zy de revolutie niet hebben gemaekt , maer wel den koning , die hardnekkiglyk gewygart heeft , aen de volks klagten recht te doen.

V. En wat zeggen de booswichten aen de catholyke , in het geval dat den Paus van Roomen de revolutien doemd , gelyk Gregorius den XVI gedaen heeft ?

A. Als het volk geen revolutien maekt , is het onnoodig de zelve te doemen ; en als zy gemaekt zyn , dan zeggen de booswichten aen de catholyke , dat den paus maer spreekt over de revolutien die nog te maeken staen.

V. Maer wat kan men dan zeggen tot voordeel van eene revolutie die gemaekt is , het geéne men niet kan zeggen tot voordeel van eene revolutie die nog te maeken staet ?

A. Eene gemaekte revolutie heeft voor haer dat de zaak volbragt is.

V. Maer de onrechtveêrdige bezitting is geen en titel ?

A. Niet tégenstaende , by gebrek van goede titels , brengen de booswichten deézen voor den dag.

V. Wat brengen de booswichten nog al' voor den dag , om de catholyke by hen te houden ?

A. Zy zeggen hen dat de religie veel zou te lyden hebben, zoo den wettigen koning wederkwaem.

V. Wat ongelukken kondigen zy dan aan voor de religie, van de wederkomst van den wettigen koning?

A. Zy tragten hen wys te maeken dat hy hunne kerken zou doen sluyten, en hunnen gods-dienst te niet doen.

ZÉVENTIENDE LES.

Vervolg der voorgaende.

V. Hoe gedraegen de booswichten zich als het volk lyd en murmureerd?

A. Zy zeggen dat het volk nooyt zoo gelukkig geweest is, al was het in de afgrysselykste ellende.

V. Maer zy konden dat dog niet blyven zeggen, als eene revolutie lang duert?

A. Als de ellende groot is, en lang duert, dan zeggen zy dat den weggejaegden koning schuld is van de ongelukken die het volk nytstaet.

V. Hoe doen de booswichten dan dat gelooven?

A. Zy zeggen dat de oorzaak van alle de ongelukken die het volk lyd , bestaet in de hardnekkigheyd van den verjaegden koning , die niet wilt erkennen de stroopery door de welke de schelmen hem van zyn ryk hebben berooft.

V. Maer het is niet rechtveêrdig zulken middel in te spannen!

A. De booswichten en maeken geen werk van de rechtveêrdigheyd , als zy de beletsels maer overwinnen , die zich aen hunne baldaedige werken opstellen.

AGTTIENDE LES.

Vervolg der voorgaende.

V. Gebruyken de booswichten nog andere middelen , om hunne revolutie te bevestigen ?

A. Ja wel ; zy doen het volk schrikken en beëven , voor het wéderkomen van het wettelyk gouvernement.

V. Hoe doen de booswichten dit ?

A. Zy zeggen zonder ophouden , dat de troupen van den verjaegden koning het volk zouden komen vermoorden ; en dat den koning zelfs , vergramt

door het aen hem gedaen ongelyk , zou doen straffen alle de geéne die deel genomen hebben in de revolutie , zelfs die de welke ter goeder trouw bedrogen geweest zyn.

V. Wat ongelukken kondigen de booswichten nog al aen ?

A. Zy zeggen nog al , dat den verjaegden koning zyne voorige onderdaenen zou handelen , als een overwonnen volk , en dat hy hen alle de oorlogs onkosten zou doen betaelen , om hen alzoo over hun revolt te straffen.

NÉGENTIENDE LES.

Bézigheyd van eenen revolutionairen koning.

V. Wat doet al eenen revolutionairen koning ?

A. Hy tragt te beloonen die de welke de revolutie gemaakt hebben ; en tot zich te trekken de geéne die met hem niets gemeyns willen hebben.

V. Waerom moet hy beloonen die de welke de revolutie gemaakt hebben ?

A. Omdat het door hen is dat hy zyne kroon en een ryk bekomen heeft.

V. Hoe beloont eenen revolutionairen koning de mannen die de revolutie gemaakt hebben ?

A. Met hen ministers , ambassadeurs , gouverneurs te maeken ; dat is te zeggen , met hen de beste plaatsen te geéven.

V. Wat middelen stelt gemeynelyk eenen revolutionairen koning in , om die te winnen de welke met hem niet willen te doen hebben ?

A. Hy doet hen schoone beloften , en beveelt aen zyne ministers en gouverneurs van hen dikwils op het middag-mael te nooden , om ten minsten op deéze wyze eenige tot 's konings party te brengen.

V. Wat doet eenen revolutionairen koning met die de welke naer zyn beloften niet luysterende , aen hunnen wettigen koning getrouw blyven ?

A. Hy doet ze in de gevangenis werpen , ten eersten om hen doen te zwygen ; ten tweeden , om eene les aen de andere te geéven.

TWINTIGSTE LES.

Vervolg der voorgaende.

V. Wat doet eenen revolutionairen koning al , om zich gemeynzaem of populair te maeken ?

A. Hy wandelt dikwils in zyn nieuw ryk , en toont zich veel om de gekken bly te maeken ; daer-

enboven deelt hy dikwils geld aen den armen uyt.

V. Maer wat doet hy dan, zoo hy de middelen niet heeft om geld uyt te deelen?

A. Hy geeft dog altyd iets, om zich voor eenen mildaedigen man doen te passeeren.

V. Wat doet hy als de middelen niet genoegzaam zyn, om aen de onkosten van den nieuwen staet te voorzien?

A. Dan ligt hy buytengewoonelyke contributien; hy vraegt gedwonge leeningen; en hy verkoopt de staets goederen.

V. En wat doet eenen revolutionairen koning, als alle deéze middelen uytgeput zyn?

A. Dan maekt hy *assignaeten*.

V. Maer het volk heeft schrik van de assignaeten?

A. Hy kan ze *koninglyke Bons* heeten.

V. Als het volk ellendig is, dan word het moey van dit alles?

A. De booswichten zeggen niet te min dat het volk gelukkig, ryk en magtig is, en dat het de vyanden van de revolutie zyn die anders spreéken.

V. Het volk gevoelt niet te min den last van zyne ongelukken?

A. Dan zeggen zy dat dit niet lang zal dueren; en dat het volk zoo veel gelukkiger zal zyn, wanneer de revolutie eens zal gevestigd weézen.

V. Maer zoo dan dít alle niet waer is ?

A. Dat komt overeen uyt ; ondertusschen winnen de booswichten tyd , en maeken zy hunne beurs.

EEN-EN-TWINTIGSTE LES.

Pligten van eenen wettigen koning.

V. Hoe moet eenen wettigen koning zich gedraegen , die by wil en dank , of de wapens in de hand , het goed order in zyne staeten herstelt ?

A. Dat hy het ongelyk vergeéte van die de welke zich door de volks verleyders tot dooling hebben laeten brengen.

V. Hoe moet hy met de opperste van de revolutie-maekers handelen ?

A. Hy moet zorgen dat hen geen kwaed geschiede.

V. Moet hy ze dan niet ongenaediglyk straffen ?

A. Zy zyn genoeg gestraft door de conscientie van hunne schelmstukken.

V. Wat moet hy dan doen met de geéne die aen de knaeging hunner conscientie ongevoelig zyn ?

A. Dat hy ten hunnen opzichte den zelve weg volge ; zy zullen dog ongelukkig genoeg zyn van nergers toe meer te deugen.

V. Maer zullen die zelve booswichten voorders niet zoeken eene nieuwe revolutie te maeken?

A. Dat word hen onmogelyk , aengezien zy nu het volk , het welk wyser geworden is , tot hunne beschikking niet meer hebben ; en in alle geval zal het genoeg zyn hen te ontnemen de midde-len , waer door zy gewoon zyn revolutie te maeken.

V. Wat moet den koning doen , is dat hy in den naem van de religie verjaegt is ?

A. Dat hy de religie met nieuwe weldaeden vervulle.

V. Waerom moet hy zulks doen ?

A. Ten eersten , omdat eenen wyzen en voorzigtigen koning weét te onderscheyden de religie en die de welke 'er misbruyk van maeken ; ten tweeden , om aen de eerlyke lieden doen zien dat zy door de booswichten bedrogen geweest zyn ; ten derden , omdat al dat den koning tot het voordeel van de religie doet , waerlyk tot het welzyn van het volk dient.

EYNDE.

n
el
an

